

Beter af bij UWV of ERD?

18 OKTOBER 2022

Zo ongeveer eens per week ontvang ik een bericht van iemand die in uitkerings- en re-integratieland de weg kwijt is, verstrikt is geraakt in de regels of vermorzeld wordt door het systeem. Vaak maak ik me samen met de bringer van het slechte nieuws druk om het onrecht maar sta ik evengoed met mijn mond vol tanden. Ik heb zorgen over diegenen die buiten de boot vallen. Dat zijn vaak mensen met een laag loon of een parttimebaan, flexwerkers.

En als je dan daadwerkelijk re-integreert kan het je ook nog eens behoorlijk lastig worden gemaakt. Ook als zogenaamd hoger opgeleide. Deze keer een lezersbericht van zo'n hoger opgeleide, Stella. Dat verhaal begon zo.

Geachte heer Faas

'Ik lees uw blogs graag. Ik vind het heel mooi dat u publiekelijk bepaalde knelpunten ter discussie stelt en de wijze waarop u dat doet. Ik voel mezelf af en toe ook pijnlijk door mijn eigen WIA-ervaring, al is dat een andersoortige ervaring dan meestal in uw stukken voorbijkomt.'

Eigenrisicodragers en bureaus die schadelast beperken

'U weet dat eigenrisicodragende werkgevers de WGA-schadelast willen beperken en hiervoor bureaus inhuren. Ik kreeg met zo'n bureau te maken toen ik in 2018 in de WGA belandde. Wat een nare ervaring. Er diende zich een opdringerige casemanager aan die niet veel meer deed dan dreigen met sancties. Steeds werd mij ingeprent dat mijn uitkering een forse kostenpost was die maar liefst tien jaar duurt. Het wantrouwen en de minachting dropen ervan af. Al snel bleek dat ik nergens te recht kon. UWV verwijst naar de verantwoordelijkheid van de eigenrisicodrager. Mijn ex-werkgever was het een zorg. Die had de 'case' juist uitbesteed. Blijkbaar maakt niemand zich druk om een fatsoenlijke behandeling van uitkeringsgerechtigden. Wat een verborgen leed. Maar dat is niet eens het ergste. Ik heb ook een zinloze herbeoordeling van mijn arbeidsongeschiktheid ondergaan.'

Kun je eerst iets vertellen over je voorgeschiedenis?

'In 2012 ben ik afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam. Sindsdien werk ik in adviesfuncties in de (semi)publieke sector. Al lang heb ik last van stemmingswisselingen. Toen die in 2016 de overhand namen werd een bipolaire stoornis vastgesteld. Op mijn re-integratie kijk ik terug als een pijnlijk proces. Er was ofwel te veel en te zwaar werk voor wat ik kon doen of ik kreeg klussen van het kaliber 'sop de archiefkast maar uit'. Na twee jaar belandde ik in de WIA (WGA) en werd ik ontslagen. Dat vond ik heel verdrietig.'

Hoe is het daarna met je gegaan?

‘Ik krabbelde weer op. Begin 2020 startte ik in een fulltimebaan op mijn oude niveau. Het was een grote sprong om vanuit het niets weer te gaan werken maar het lukte, al vond ik het eerste jaar ontzettend zwaar. Het bureau heeft me op geen enkele manier hierin geholpen. Wel waren ze er als de kippen bij om amper vier maanden nadat ik met mijn baan was gestart een herbeoordeling bij UWV aan te vragen vanwege ‘duurzame en structurele werkhervatting’.’

Wat vond je van dat verzoek om een herbeoordeling?

‘Prematuur, ten eerste. Voor mij stond na krap vier maanden nog niet vast of ik het werk zou volhouden. Dus om al van ‘duurzaam en structureel’ te spreken? Verder voerde het bureau als argument voor het beëindigen van mijn uitkering aan dat ik nu weer mijn oude salaris verdiende. Dat vond ik heel wrang, want met deze baan nam ik een onzekere stap waarbij ik juist behoefte had aan dat vangnet. Ook heb ik de financiële noodzaak van mijn herbeoordeling nooit begrepen: vanwege de hoogte van mijn salaris zou mijn uitkering acht maanden later van rechtswege eindigen¹ en ondertussen bedroeg de ‘uitkering’ zelf sinds de start van mijn baan nul euro. UWV heeft achterstanden van meer dan 30.000 WIA herbeoordelingen.² Me dunkt dat zich in dat stuwmeer gevallen moesten bevinden die dringender aan een herbeoordeling toe waren dan ik.’

Wat denk je dat de reden was?

‘Toen ik daarnaar vroeg was de reactie dat mijn WIA-recht nu geen recht aan mijn situatie meer deed. Dat vond ik een flauw antwoord. Ik was gemotiveerd meer te gaan werken, hoe kan ik dat proberen zonder de situatie te creëren dat papier en praktijk niet met elkaar rijmen? Het verklaarde ook niet waarom het geen optie was om de situatie nog acht maanden aan te zien en te berusten in het einde van rechtswege. Ik denk dat het bureau mijn WIA-recht zo snel mogelijk wilde beëindigen om bij mijn ex-werkgever aan te kunnen tonen dat hun ‘inzet’ resultaat boekte. In die presentatie zou het niet passen dat een uitkering gewoonweg op basis van de wet afloopt.’

Hoe het verder ging

‘Het herbeoordelingsverzoek bleef zes maanden liggen. Toen UWV door het bureau in gebreke werd gesteld, werd alsnog een volledige herbeoordeling uitgevoerd. Ik sprak anderhalf uur met een arts en daarna met een arbeidsdeskundige en alle administratie werd verricht. Het resultaat van de herbeoordeling was een arbeidsongeschiktheidspercentage van minder dan 35 procent, zodoende eindigde mijn WIA-recht een week eerder dan zonder beoordeling van rechtswege was gebeurd. Mijn uitkering was al die tijd nul euro dus voor niemand is daarmee een besparing gerealiseerd.’

Waarom wil je dit aankaarten?

‘Ik ben verontwaardigd en ontgoocheld. Mijn ervaring is niet gewoon op persoonlijk niveau slecht maar illustreert ook een ongelijkheid in de positie van werknemers die met UWV te maken hebben en werknemers die vanuit een eigenrisicodragers de WGA instromen.’

UWV maakt het verschil?

Samen met Stella maak ik de balans op. Wat zien we terugkomen in haar verhaal?

1. Herbeoordelingen voor eigenrisicodragers krijgen voorrang

Herbeoordelingen van uitkeringen die door of namens eigenrisicodragers wordt aangevraagd, worden met voorrang verricht.³ Het is al langer bekend dat deze categorie uitkeringsgerechtigden vaker wordt herbeoordeeld. Op z’n minst wringt het dat in een groep met hetzelfde type uitkering de

¹ Artikel 56, lid 3 WIA.

² Dit verhaal speelt medio 2020. Eind 2020 wordt de ‘voorraad herbeoordelingen’ geraamd op 37.188 (uwv-jaarverslag-2020.pdf).

³ Kamerstukken II 2015-2016, 26 448, nr. 543.

ene categorie gerechtigden hier vaker mee te maken krijgt dan de andere. Het verhaal van Stella illustreert dat de sturing die eigenrisicodragers kunnen geven aan de inzet van uiterst schaarse publieke capaciteit (verzekeringsartsen) en de voorrang die zij daarbij krijgen, niet tot de meest doelmatige en doeltreffende inzet daarvan leidt. Zonder twijfel zou UWV in haar situatie geen herbeoordeling hebben verricht als daar namens de eigenrisicodrager niet om was verzocht en dat verzoek tot een ingebrekestelling had geleid. Stella heeft tegen de verzekeringsarts gezegd hoe zinloos zij deze herbeoordeling vond. Zijn reactie: 'ik ben het met u eens maar ik moet hem toch verrichten. Dat is hoe het systeem werkt.'

2. Kwaliteit van dienstverlening

Wie vanuit een eigenrisicodrager de WGA instroomt, moet maar hopen bij uitbesteding van casemanagement een fatsoenlijke partij te treffen. Er zijn een flink aantal bedrijven die dit aanbieden en de kwaliteit lijkt nogal te wisselen. Dat is op zich al niet wenselijk, maar daarbij komt ook dat deze aanbieders mensen doorgaans in een kwetsbare situatie treffen. Gezondheid, werk en inkomsten zijn veelal onzeker. De casus van Stella werd met een korte brief overgedragen aan een externe, totaal niet helpende, partij en daarna stond ze met lege handen. Op deze bedrijven wordt – voor zover wij weten - maar beperkt toezicht gehouden: alleen door UWV als de werknemer er een punt van maakt dat de eigenrisicodrager zich niet voldoende voor diens re-integratie inspant. Stella kan niet meepraten over de dienstverlening van UWV aan WGA-gerechtigden. Ook daar zitten vast en zeker negatieve ervaringen tussen. Een verschil is dat er dan nog loketten zijn om bij aan te kloppen (zie hieronder).

3. Klachtrecht

Geen onbelangrijk detail: de rechtsbescherming van de WGA-gerechtigde die bij UWV zit en degene die onder een eigenrisicodrager valt, is niet dezelfde. Wie met UWV te maken heeft, kan daar een klacht indienen. UWV hanteert als bestuursorgaan immers de klachtenregeling vanuit de Algemene wet bestuursrecht. Wanneer die (naar mening van klager) niet goed wordt afgehandeld, bestaat toegang tot de Nationale Ombudsman. Dat is niet het geval als een eigenrisicodrager of bureau betrokken is. Best vreemd want die opereert in de rol van betaler van de uitkering en verantwoordelijke voor de re-integratie feitelijk als UWV - en dus als bestuursorgaan.

Wat maakte Stella mee? Toen ze bij het bureau een klacht indiende werd die volgens de klachtenregeling van het bureau (daterend uit 2003) behandeld en zonder verder contact afgedaan met een standaardbrief waarin stond welke plichten zij had. En jawel, dat anders een sanctie zou volgen. Zij kaartte haar situatie daarna aan bij de Nationale Ombudsman. Die kon niets doen.

Vriendelijkheid

Stella en ik spraken elkaar ruim een jaar geleden over haar situatie. Ik ben het roerend met haar eens dat de herbeoordeling in haar situatie, hoe zeer ook te begrijpen vanuit 'het systeem' (wetgeving en afspraken), verspilling was. Mij trof ook de boze toon van Stella toen ze over haar ervaring sprak: 'vriendelijkheid heb ik van de meeste partijen in mijn WGA-periode niet ervaren. Dat is kennelijk een luxegoed dat vooral is weggelegd voor mensen die voor hun levensonderhoud niet afhankelijk van de maatschappij zijn.'

Quick win

Sinds ik Stella sprak is het tekort aan verzekeringsartsen alleen maar nijpender geworden en de voorraad aan uit te voeren herbeoordelingen nog groter. Stella en ik hebben een simpele tip voor een *quick win*: als uitkeringsgerechtigden in de situatie terecht komen waarin de termijn van maximaal twaalf maanden voor het eindigen van een uitkering van rechtswege gaat lopen, beoordeel hen gedurende deze termijn dan niet opnieuw. Een bijkomend voordeel is dat mensen meteen een redelijke termijn wordt gegund om te ondervinden of ze het werk 'duurzaam en structureel' volhouden. Vier maanden is daarvoor geen redelijke termijn.

Epiloog

Stella heeft nog steeds de baan waar ze in 2020 mee startte als beleidsmedewerker bij een ministerie. Opnieuw bij een eigenrisicodrager, realiseert ze zich. Ze heeft het daar erg naar haar zin, al is het een constante uitdaging om met haar ziekte aan het werk te zijn.

Haar werkgever heeft ze nooit iets verteld over haar arbeidsongeschiktheidsverleden of psychische aandoening. Maar dat is een heel ander verhaal.

Met dank aan Stella (niet haar werkelijke naam) voor haar verhaal.